

1. ปัญหาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่ายางธรรมชาติมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก ทั้งในแง่ที่เป็นแหล่งที่มาของรายได้เงินตราต่างประเทศที่สำคัญ กล่าวคือกว่า 10,000 ล้านบาท ตั้งแต่ปี 1979¹ และในแง่ที่เป็นตัวกำหนดมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชากรส่วนใหญ่ในภาคใต้ และบางส่วนในภาคตะวันออกของประเทศไทย ภายใต้สถานการณ์ที่ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกมีแนวโน้มลดลง ได้ก่อให้เกิดความวิตกกังวลต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากภาวะการดังกล่าวจะส่งผลให้ต้นทุนการผลิตยางสังเคราะห์ลดลง ผู้ผลิตยางสังเคราะห์สามารถผลิตและจำหน่ายยางสังเคราะห์ได้ในราคาที่ต่ำ ซึ่งทำให้ราคายางธรรมชาติจำต้องลดตามลงมาด้วย รายได้จากการส่งออกยางและรายได้ของเกษตรกรผู้ผลิต จะได้รับความกระทบกระเทือนอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และนอกจากนี้สถานการณ์ดังกล่าวอยู่นอกเหนือความสามารถของประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติประเทศใดประเทศหนึ่งจะสามารถจัดการแก้ไขได้ ทางออกที่ดีที่สุดก็คือพยายามที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตให้สูงขึ้นเพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

แต่เนื่องจากผู้ผลิตยางธรรมชาติของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตรายย่อย จึงทำให้การศึกษาและวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตเป็นไปค่อนข้างช้า รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นจึงได้วางนโยบายที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตยางธรรมชาติของประเทศ โดยการให้เงินสงเคราะห์แก่เกษตรกรที่ดำเนินการปลูกยางทดแทนด้วยยางพันธุ์ดี แต่อย่างไรก็ตามการจัดเก็บภาษีส่งออก และเงินสงเคราะห์จากการส่งออกยาง (Export Duty and Cess) ซึ่งรัฐบาลได้กระทำควบคู่กันมาโดยตลอดนั้น ทำให้ดูเหมือนว่ามีลักษณะสวนทางกันกับนโยบายหรือเป้าหมาย เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตยางของประเทศ เนื่องจากภาระภาษีที่เกิดขึ้นจะตกอยู่ภายในประเทศ อันเป็นเหตุให้ราคายางที่เกษตรกรได้รับลดต่ำลง

¹ Bank of Thailand, Bank of Thailand Quarterly Bulletin

2. บทบาทงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง

เรื่องเกี่ยวกับยางทำให้มีผู้สนใจศึกษากันอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้นอกจากยางจะเป็นยุทธปัจจัยที่สำคัญแล้ว ยางยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนเพิ่มมากขึ้นตามระดับของการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี จนมีผู้กล่าวว่า "อารยะชนเดินทางด้วยยาง" (Civilized Man Travels on Rubber)² เนื่องจากความวิตกเกี่ยวกับการขาดแคลนยางที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจึงได้ผลักดันให้มีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้กันอย่างกว้างขวาง เช่น การศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการผลิตและความต้องการยางในอนาคต และการศึกษาเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิต สำหรับงานวิชาการซึ่งมีผู้ศึกษาเอาไว้แล้วที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับการศึกษานี้มีดังนี้

การศึกษาในเชิงการวิเคราะห์ต้นทุนและผลได้ของโครงการปลูกยางทดแทน โดยใช้แนวความคิดเกี่ยวกับมูลค่าปัจจุบัน (present value concept) ได้มีผู้ศึกษาไว้หลายคนด้วยกัน เช่น กองเศรษฐกิจการเกษตร³ และ อรณา ศันสนะกุล⁴ ซึ่งพยายามที่จะหาค่าผลตอบแทนภายใน (IRR) ของการปลูกยางทดแทนและอายุของยางปลูกทดแทนที่เหมาะสมที่จะปลูกทดแทนใหม่ (optimum age of replanting) ซึ่งผลการศึกษาโดยใช้แนวความคิดดังกล่าวมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาของกองเศรษฐกิจการเกษตรชี้ให้เห็นว่า IRR ของการปลูกทดแทนแปรผันตามราคายางที่ได้รับ กล่าวคือถ้าราคาสูงจะทำให้ IRR สูงขึ้น สำหรับราคาต้นทุน

---

²ธนาคารกสิกรไทย, ยางธรรมชาติ (กรุงเทพฯ : ธนาคารกสิกรไทย, 2527), หน้า 1.

³กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กองเศรษฐกิจการเกษตร, การศึกษาต้นทุนราคาต้นทุน และอายุการปลูกทดแทนของยางพาราพันธุ์ดี ปี 2517-28 (กรุงเทพฯ : กองเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2520)

⁴อรณา ศันสนะกุล, การวิเคราะห์ผลตอบแทนของการลงทุนจากการปลูกทดแทนด้วยยางพันธุ์ดีในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524)

(optimum price) เมื่ออัตรา (Discount rate) ลดเป็น 8, 12 และ 15% (ปี 1975) เป็นดังนี้คือ 9.02, 11.10 และ 13.07 บาทต่อกิโลกรัมตามลำดับ และถ้าหากราคาขายที่เกษตรกรได้รับสูงมากกว่าราคาที่เหมาะสมดังกล่าวจะทำให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น และอายุของต้นยางที่เหมาะสมที่จะปลูกทดแทนใหม่คือ 26 ปี ส่วนการศึกษาของ อรณา คันสนะกุล ปรากฏว่าค่า IRR ค่อนข้างสูงคือ 17.25% ทั้งนี้เนื่องจากราคาขายที่จะได้รับไว้สูงคือ 19 บาทต่อกิโลกรัม และอายุของต้นยางที่ควรปลูกทดแทนใหม่คือ 24 ปี

การศึกษาของทั้งกองเศรษฐกิจการเกษตร และ อรณา คันสนะกุล มีจุดอ่อนที่สำคัญคือ ไม่ได้พิจารณาถึงค่าเสียโอกาสที่จะเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมในโครงการปลูกทดแทน ซึ่งสมมาตร จุลิกหงษ์ และคณะ⁵ ได้พิจารณาถึงประเด็นดังกล่าวนี้ กล่าวคือเขาได้พิจารณาถึงรายได้จากการกรีดยางเก่าซึ่งสูญเสียไปตั้งแต่ปีแรกจนกระทั่งปีที่ 9 ของการปลูกทดแทน และโดยอาศัยแนวความคิดเกี่ยวกับมูลค่าปัจจุบัน สมมาตร จุลิกหงษ์ และคณะ ได้ประเมินรายได้รวมจากต้นยางเก่าที่เกษตรกรควรจะได้รับตลอดระยะเวลา 9 ปี หากไม่เข้าร่วมในการปลูกทดแทน ตลอดจนรายได้จากแหล่งอื่น ๆ ที่จะได้รับหากไม่เข้าร่วมในการปลูกทดแทนดังกล่าว เป็นต้นว่า รายได้จากการขายสะตอ ขนุน ซึ่งรายได้ที่สูญเสียไปเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นต้นทุนของการปลูกทดแทน ส่วนผลได้หรือรายได้จากการปลูกทดแทนในช่วง 9 ปีแรก ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจของเกษตรกร ประกอบด้วยรายได้จากการขายต้นยางเก่า รายได้จากการปลูกพืชในขณะที่อยู่ระหว่างปลูกทดแทน เช่น ข้าวโพด ถั่วลิสง ฯ เงินสงเคราะห์ การปลูกทดแทนและรายได้จากยางใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วง 9 ปีแรกตั้งแต่เริ่มปลูกทดแทน การศึกษาของสมมาตร จุลิกหงษ์ และคณะ เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายได้จากยางเก่าและแหล่งอื่น ๆ ที่สูญเสียไป (income foregone) รายได้ที่ได้รับในช่วงปลูกทดแทนในกรณีต่าง ๆ 3 กรณีคือ ช่วง 7, 8 และ 9 ปีแรกของการปลูกทดแทน ของเกษตรกรในอำเภอต่าง ๆ 11 อำเภอ ของจังหวัดสงขลาและจังหวัดสตูล ซึ่งผลปรากฏว่าในกรณีที่ 1 (7 ปี) รายได้ที่สูญเสียไปสูงกว่า

---

⁵สมมาตร จุลิกหงษ์ และคณะ, แผนการสงเคราะห์ปลูกยางทดแทน : การวิเคราะห์เชิงต้นทุนและผลได้ของเกษตรกรรายย่อย (สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลา-นครินทร์, 1981)

รายได้ที่ได้รับในช่วง ๑ ปีแรกของการปลูกทดแทน ในกรณีที่มี 2 อำเภอคือ อำเภอเมือง และอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลาที่รายได้ที่ได้รับสูงกว่ารายได้ที่สูญเสียไปในช่วง 8 ปีแรกของการปลูกทดแทน และในกรณีที่ 3 มีอำเภอต่าง ๆ ถึง 5 อำเภอ ที่รายได้ที่ได้รับสูงกว่ารายได้ที่สูญเสียไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปลูกทดแทนได้รับผลดี การศึกษาของสมมาตร จุลิกพงศ์ และคณะได้ละเอียดที่จะพิจารณาถึงปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดการตัดสินใจปลูกทดแทนของเกษตรกร 2 ประเภทคือ ทุนและรายได้ในอนาคตที่จะเกิดขึ้นหลังจาก 9 ปีแรกผ่านไปแล้ว

วิทยานิพนธ์ของ DANU KUNJANATRUNAVUT⁶ เรื่อง Financial and Distributional Effect of Public Policy Toward Rubber ปี 1983 เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายสาธารณะ (คลัง) ได้แก่ นโยบายภาษีส่งออก นโยบายเก็บเงินสงเคราะห์จากการส่งออก และนโยบายให้เงินสงเคราะห์การปลูกทดแทนต่อการกระจายรายได้ โดยใช้หลักการวิเคราะห์เกี่ยวกับต้นทุนและผลได้ (Cost - Benefit Analysis) ในการศึกษาของเขาได้แบ่งกลุ่มเกษตรกรออกเป็น 3 กลุ่ม (กรณี) คือ กลุ่มที่เข้าร่วมในการปลูกทดแทนตั้งแต่ปี 1961 (Case 1) กลุ่มที่เข้าร่วมในการปลูกทดแทนในปี 1969 (Case 2) และกลุ่มที่เข้าร่วมในการปลูกทดแทนในปี 1977 (Case 3) ผลการศึกษาปรากฏว่า การให้เงินสงเคราะห์การปลูกทดแทนจะให้ประโยชน์แก่เกษตรกรรายใหญ่มากกว่าเกษตรกรรายย่อย ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรรายใหญ่สามารถที่จะเข้าร่วมในการปลูกทดแทนได้ก่อนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะทำให้การกระจายรายได้เลวลง นอกจากนี้ยังพบว่ารัฐบาลเป็นผู้ได้ประโยชน์จากนโยบายดังกล่าว ภายใต้ข้อตรรกต่าง ๆ ทั้ง 3 กรณี ซึ่ง DANU ได้กล่าวไว้มีความดังนี้ "At this time, we may conclude that the present value of export tax plus cess minus grant of the three cases confirm the hypothesis that the government will gain from the policy toward rubber"⁷ ภาวะภาษีที่เกิดขึ้นนั้น เจ้าของสวนยางและลูกจ้างกรีดยางจะเป็นผู้รับภาระในสัดส่วนเดียวกันกับการแบ่งปันผลผลิต ในขณะที่เดียวกันการให้เงินสงเคราะห์การปลูกทดแทน

⁶ Danu Kunjanatkunavut, Financial and Distributional Effect of Public Toward Rubber (M.A. Thesis Faculty of Economics, Thammasart University, 1983).

⁷ Ibid, P.100.

จะก่อให้เกิดผลดีแก่เจ้าของสวนยางเท่านั้น ซึ่งจะทำให้ภาระภาษีของเจ้าของสวนยางลดน้อยลง ดังนั้น DANU จึงได้สรุปว่านโยบายสาธารณะให้ผลดีแก่รัฐบาล แต่จะทำให้การกระจายรายได้ของประเทศเลวลง รัฐบาลควรปรับนโยบายใหม่เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น เช่น การใช้นโยบายคิดเงินคืนทุน (Cost Recovery) กับเจ้าของสวนยางที่ปลูกทดแทนภายใต้การสนับสนุนจากรัฐบาล เพื่อให้ภาระของนโยบายการคลังตกอยู่กับเจ้าของสวนยางมากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการกระจายรายได้และรายได้ของรัฐบาลในระยะยาว

จุดเด่นของ DANU ก็คือการนำเอานโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับยางมาพิจารณา ทั้งชุด ซึ่งต่างไปจากงานวิชาการที่กล่าวมาแล้ว ที่มองการปลูกทดแทนเหมือนการลงทุนทั่ว ๆ ไป และให้ความสำคัญกับนโยบายการให้เงินสงเคราะห์การปลูกทดแทนเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก DANU ให้ความสำคัญกับเป้าหมายในการกระจายรายได้ จึงทำให้ละเอียดที่จะพิจารณาผลที่เกิดขึ้นในลักษณะอื่น ๆ เช่น การขยายตัวของผลผลิต การผลิตที่มีประสิทธิภาพตลอดจนการเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

วิทยานิพนธ์ของ Woodcock⁸ เรื่อง *The Impact of Competition Among Exporters on Thai Wholesale Rubber Market Prices* โดยมีสมมุติฐานว่าตลาดส่งออกยางของประเทศไทยมีลักษณะแข่งขันกันอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีการกีดกันผู้ส่งออก รายใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาด การทดสอบสมมุติฐานข้างต้น Woodcock ได้สร้างสมการเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของราคาส่งออกของไทยที่ตลาดหลักใหญ่กับราคาในแหล่งอื่น ๆ 3 แหล่ง คือ ตลาดสิงคโปร์ ตลาดซื้อขายล่วงหน้า และตลาดโกเบ

การตัดสินใจว่าตลาดส่งออกยางของไทยมีลักษณะตรงตามสมมุติฐานข้างต้นหรือไม่นั้น Woodcock จะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ของราคาภายในตลาดต่าง ๆ ทั้ง 3 แหล่ง และถ้าหากตลาดยางของไทยมีลักษณะตรงตามสมมุติฐานข้างต้น ค่าสัมประสิทธิ์ของราคาภายในตลาดต่าง ๆ จะมีค่าเท่ากับ 1 ซึ่งหมายความว่า การเปลี่ยนแปลงราคาภายในตลาดใด ๆ จะมีผลให้ราคาส่งออกยางที่ตลาดหลักใหญ่เปลี่ยนแปลงไปในจำนวนที่เท่ากัน (เนื่องจากภาวะการแข่งขัน

---

⁸ James Linsays, Woodcock, The Impact of Competition Among Exporters on Thai Wholesale Rubber Market Prices (M.A. Thesis Faculty of Economics, Thammasart University, 1983)

ในตลาดที่มีการแข่งขันโดยสมบูรณ์จะทำให้ผู้ประกอบการได้รับกำไรในระดับ normal profit เท่านั้น) อย่างไรก็ตามผลจากการศึกษาปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์ของราคาทั้ง 3 แห่ง ไม่มีค่าเท่ากับ 1 คือ มีค่าเท่ากับ 0.9109 ในตลาดสิงคโปร์, 0.4598 ในตลาดซื้อขายล่วงหน้า และ 0.6779 ในตลาดโกเบ

ในที่สุด woodcock จึงได้ข้อสรุปว่าตลาดส่งออกยางของไทยไม่ได้มีลักษณะที่มีการแข่งขันกันอย่างสมบูรณ์ ตรงกันข้ามกลับมีแนวโน้มที่จะเป็นตลาดผูกขาด ทั้งนี้เนื่องจากผู้ส่งออกที่มีอยู่เดิมควบคุมโรงงานยางแผ่นรมควันเอาไว้เกือบทั้งหมด จึงทำให้ผู้ส่งออกรายใหม่มีต้นทุนในการดำเนินงานที่สูง ประกอบกับอัตรากำไรจากการประกอบกิจการดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำ จึงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้ส่งออกรายใหม่ไม่สามารถ เข้าสู่ตลาดได้

การศึกษาเรื่อง Imperfect Competition in a Vertical Market Network : The Case of Rubber in Thailand ของ Stifel⁹ ได้ก่อให้เกิดประโยชน์เป็นอย่างมากในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างตลาดยาง และลักษณะของตลาดยางของไทยในแต่ละระดับ Stifel พยายามที่จะนิยามและประเมิน (Assess) ลักษณะตลาดยางของไทยว่ามีการแข่งขันกันหรือไม่ และในที่สุดเขาได้ข้อสรุปว่าตลาดยางของไทยมีลักษณะเป็นตลาดของผู้ซื้อหรือผู้ซื้อผูกขาด (Monopsony) มากกว่าที่จะเป็นตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ (Pure competitive) หรือตลาดผูกขาด (Monopoly) ผลจากการที่ตลาดมีลักษณะดังกล่าว ทำให้ผู้ผลิตหรือเกษตรกรต้องยอมรับราคาที่ผู้ซื้อกำหนด และราคาที่ได้รับก็จะต่ำลงด้วย นอกจากนี้ Stifel ยังได้พยายามที่จะชี้ให้เห็นว่ามีการกระจุกตัวของผู้ส่งออกอีกด้วย โดยใช้ค่า GINI Coefficient เป็นเครื่องวัด ซึ่งพบว่าการกระจุกตัวของกลุ่มผู้ส่งออกมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ค่า GINI Coefficient ได้เพิ่มจาก 0.58 ในปี 1960 เป็น 0.62 ในปี 1965 เป็น 0.68 ในปี 1970 และ 0.69 ในปี 1972 ทั้งนี้เนื่องจากผู้ส่งออกรายใหญ่ได้ขยายบทบาทของตัวเองออกไปจนสามารถครอบคลุมในตลาดในระดับท้องถิ่นได้ ประกอบกับต้นทุนในการดำเนินงานในกิจกรรมการส่งออก เช่น การก่อสร้างโรงงานยางแผ่นรมควัน อยู่ในระดับสูงจึงทำให้

---

⁹ L.D. Stifel "Imperfect Competition in a Vertical Market Network : The Case of Rubber in Thailand" American Journal of Agricultural Economy Vo.154 No.4 November, 1975. P.632-640.

ผู้ส่งออกรายใหม่เข้าสู่ตลาดได้ยากนั่นเอง stifel กล่าวว่าบทบาทของรัฐบาลมีความสำคัญ เป็นอย่างยิ่งในอันที่จะทำให้การแข่งขันเป็นไปได้มากขึ้น ทั้งนี้สามารถที่จะกระทำได้ในลักษณะต่าง ๆ เช่น การสร้างอำนาจในการต่อรองให้แก่เกษตรกร การยกระดับและมาตรฐานของผลผลิต ตลอดจนการสร้างเส้นทางคมนาคมเข้าสู่พื้นที่ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบตลาด

การศึกษาของ ปราณี ทินกร ในปี 1980 ได้ยืนยันอีกครั้งหนึ่งว่าตลาดส่งออกยางของไทยมีการกักตุนตัวค่อนข้างสูง กล่าวคือประมาณ 33% ของยางแผ่นรมควันทั้งหมด และประมาณ 96% ของการส่งออกยางแท่งทั้งหมด เป็นของบริษัท เทกบีซิ่ง และนอกจากนี้ยังพบว่า การจกเก็บภาษีส่งออกทำให้เกิดภาวะ (Incidence) ขึ้นในประเทศ อันเป็นเหตุให้ราคายางที่เกษตรกรได้รับลดต่ำลง

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรพยายามที่จะนำเอาแบบจำลองทางเศรษฐมิติไปใช้ในการศึกษาเรื่องความต้องการยาง โดยใช้ข้อมูลทางอนุกรมเวลาดังแต่ปี 1961 - 1976 และทำการประมาณการสมการการผลิต (Supply) ความต้องการเพื่อส่งออก (Export Demand) ความต้องการภายในประเทศ และราคาตลาดโลก โดยใช้ Two Stage Least-square Method ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผลผลิตยางธรรมชาติของผู้ผลิตรายย่อย (เกษตรกร) สนองต่อราคาขายส่งที่ตลาดกรุงเทพฯ แต่ Supply ดังกล่าวมีความยืดหยุ่นค่อนข้างต่ำคือ 0.2356 สมการความต้องการใช้ภายในประเทศมีความสัมพันธ์ในทางลบกับราคาขายส่งที่ตลาดกรุงเทพฯ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่าความยืดหยุ่นต่อราคา -0.144 ส่วนสมการความต้องการส่งออกมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับราคายางในตลาดนิวยอร์กอย่างไร้ นัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่าการศึกษาดังกล่าวมีจุดอ่อนอยู่หลายประการ โดยเฉพาะการกำหนดแบบจำลองเป็นเชิงเส้นตรงซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อมูลที่ใช่ จึงทำให้ค่าพารามิเตอร์ที่ประมาณได้ขาดความน่าเชื่อถือในเชิงสถิติ

ผลงานวิจัยร่วมระหว่างธนาคารโลก (IBRD) และองค์การอาหารและเกษตรกรรม แห่งองค์การสหประชาชาติ (FAO) โดย Grilli Enzo และ Bennett Agostini เรื่อง "World Rubber Economy : Structure, Changes and Perspects"¹⁰ ปี 1978

¹⁰ Enzo Grilli and Bennett Agostini, World Rubber Economy : Structure Changes and Perspects. (Washington D.C. : World Bank, 1978).

ให้ชี้ให้เห็นว่าการที่ย่างธรรมชาติได้สูญเสียอำนาจการผูกขาด (ส่วนแบ่งการตลาด) ในตลาด ย่างของโลก ก็เนื่องมาจากย่างธรรมชาติไม่สามารถที่จะเพิ่มผลผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการที่ถ่วงขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงนั้นได้ทัน ประเทศอุตสาหกรรมใหญ่ จึงทำให้ความสนใจกับการผลิตยางสังเคราะห์มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดวิกฤติการณ์พลังงานขึ้น ผลจากการที่ราคาน้ำมันดิบตัวสูงขึ้น ทำให้ต้นทุนในการผลิตยางสังเคราะห์เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ย่างธรรมชาติเริ่มมีความได้เปรียบในด้านต้นทุนอีกครั้ง (Cost Comparative Advantage) ขณะเดียวกันเสียงคัดค้านจากกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ทำให้ผู้ผลิตยางสังเคราะห์ขาดเสรีภาพในการเลือกแหล่งที่ตั้งโรงงานผลิตยางสังเคราะห์ที่เหมาะสมได้ ฉะนั้นผู้ผลิตยางธรรมชาติควรที่จะฉกฉวยโอกาสดังกล่าวเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดให้มากขึ้น โดยพยายามที่จะพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น และสามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้นในอนาคตได้ นอกจากผลงานวิชาการที่กล่าวมาแล้ว ยังมีผลงานของนักวิชาการของหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะสถาบันวิจัยยาง และกลุ่มผู้ศึกษาเกี่ยวกับยางระหว่างประเทศ (IRSG) ซึ่งได้นำเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับยางทั้งในแง่ข้อมูลและแนวความคิดในด้านต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก

สำหรับงานวิชาการที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้วในตอนต้น สามารถที่จะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกันคือ กลุ่มที่สนใจเกี่ยวกับโครงสร้างการตลาดของยาง การศึกษาของกลุ่มนี้มุ่งที่จะศึกษาถึงการทำงานของระบบตลาด ทดสอบสมมุติฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับลักษณะตลาด ตลอดจนการวิเคราะห์ผลกระทบของการจัดเก็บภาษีส่งออก และเงินสงเคราะห์ต่อระดับราคา ยางและการส่งออกยางของประเทศ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งจะให้ความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับเรื่อง การปลูกทดแทน โดยเฉพาะการประเมินผลตอบแทนจากการปลูกทดแทน จะเห็นได้ว่าทั้ง 2 กลุ่มต่างมุ่งแสวงหาคำตอบต่าง ๆ เกี่ยวกับยางธรรมชาติของประเทศไทยภายในกรอบของต้นเท่านั้น มีเพียง DANU เท่านั้นที่มีลักษณะพิเศษออกไป การศึกษาของ DANU เป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายการคลัง (ที่เกี่ยวข้องกับยาง) ต่อการกระจายรายได้ซึ่งเป็นเป้าหมายของนโยบายแห่งรัฐ อย่างไรก็ตามที่ DANU จำกัดตัวเองอยู่แต่ผลกระทบของนโยบายต่อการกระจายรายได้ ทำให้ไม่สามารถที่จะตอบคำถามได้ว่านโยบายเหล่านั้นสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือประสิทธิภาพในการผลิตยางธรรมชาติหรือผลผลิตต่อพื้นที่ของการผลิตยางธรรมชาติเพิ่มขึ้นหรือไม่นั่นเอง

3. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์ผลของการใช้นโยบายการคลัง ซึ่งได้แก่การเก็บภาษีส่งออก การเก็บเงินสงเคราะห์จากการส่งออก และการให้เงินสงเคราะห์การปลูกทดแทนต่อประสิทธิภาพในการผลิตยางธรรมชาติของประเทศไทยในช่วงปี 1961 - 1984 โดย

- 1) วิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายการคลังที่มีต่อรายอย่างที่เกษตรกรได้รับ
- 2) วิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายการคลังที่มีต่อเนื้อที่ปลูกยางทดแทนในแต่ละปี
- 3) วิเคราะห์ผลของการปลูกทดแทนต่อการเปลี่ยนแปลงในประสิทธิภาพการผลิต

(ผลผลิตต่อพื้นที่)

นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจ (Trace) ทิศทางของผลกระทบของนโยบายการคลังแต่ละนโยบายดังกล่าวข้างต้น ว่ามีลักษณะที่เกื้อกูลกันหรือขัดแย้งกันในอันที่จะดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์การเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตยางธรรมชาติของประเทศ

4. ข้อสันนิษฐานในการศึกษา

การศึกษานี้ได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่าการใช้นโยบายการคลังที่เกี่ยวข้องกับยางธรรมชาติของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นภาษีส่งออก การเก็บเงินสงเคราะห์ และการให้เงินสงเคราะห์ การปลูกทดแทน จะมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการผลิต โดยผ่านทางตัวแปรที่สำคัญคือเนื้อที่การปลูกทดแทนด้วยยางพันธุ์ดี ซึ่งจะถูกกำหนดโดยปัจจัยอื่น ๆ โดยเฉพาะอัตราการใช้เงินสงเคราะห์การปลูกทดแทนต่อไร่ รายอย่างที่เกษตรกรได้รับและการเปลี่ยนแปลงของช่วงเวลา

5. องค์ประกอบของเนื้อหา

การศึกษานี้จะประกอบด้วยสาระต่าง ๆ 5 บทด้วยกัน บทที่ 2 ซึ่งเป็นบทถัดไปจะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของยางธรรมชาติต่อเศรษฐกิจไทยและทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบตลาดยางธรรมชาติของไทย ตลอดจนสาระของนโยบายการเก็บภาษีส่งออก การเก็บเงินสงเคราะห์ และการให้เงินสงเคราะห์การปลูกทดแทน บทที่ 3 จะกล่าวถึงกรอบแนวคิดหรือทฤษฎีวิธีการที่ใช้ศึกษา และผลการศึกษาในเชิงประจักษ์โดยใช้ข้อมูลในช่วงปี 1961 - 1984 จะปรากฏในบทที่ 4 และบทสุดท้ายจะสรุปผลการศึกษาประมวลปัญหาต่าง ๆ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ